

Rumeli Uç Ailesi Malkoçoğulları'nın Kökeni Hakkında Tartışmalar ve Yeni Bir İddia*

Discussions About the Origins of the Rumelia Raider Family Malkocogulları and A New Claim

Filiz TAPAN**

Öz

Osmanlı tarihinde akın, akıncı ve uç gibi kavramlar bağlamında adı en çok anılan ailelerden biri Malkoçoğulları'dır. Malkoçoğlu Ailesi; Osmanlı Devleti'nin fetih politikası, askerî ve idarî yapısı içerisinde yer almıştır. Aile ile ilgili yapılan çeşitli çalışmalarda idarî ve askerî faaliyetlerinin dışında kökenlerine dair iddialar ya da tartışmalar konu edilmiştir. Kaynaklarda, Malkoçoğulları ile ilgili yer alan farklı bilgiler, literatürün oluşmasında da tartışmalara yol açmıştır. Ailenin Türk olduğu, Hamidoğulları soyundan geldikleri, Yunanlı Malko Ailesi ve de Bosnalı Malkoviç Ailesi oldukları iddia edilmiştir. Yine literatürde Malkoçoğlu Ailesi'nden olduğu iddia edilen kişi ve aileler bu çalışmanın kapsam ve sınırlarını belirlemiştir. Özellikle 14. ve 15. yüzyıldan kalan kaynakların yetersizliği ve bunların çelişkileri, yapılmış çalışmaların verdiği bilgilerin teyit edilmesinin gerekliliği ve bazen de imkânsızlığı, ailenin kökeni ile ilgili iddia ve tartışmaların değerlendirilmesinde önemli bir problemdir. Bu makalede; ailenin kökenine dair iddialar ve tartışmalar kaynakların verdiği bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir. İlk Malkoç Bey'in kimliği ile ilgili belirsizlik, köken tartışmalarına paralel bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede yapılan araştırmada Malkoçoğulları'nın atasının kim olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca iddiaların temel aldığı kaynaklardan başka yeni kaynaklar ışığında tekrar bir değerlendirme yapılmıştır. Böylece çalışmamızın kendi iddiasının da temelini oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Malkoçoğulları, Akıncı, Uç, Malkoçoğullarının Kökeni, Rumeli

Abstract

Malkocogulları is one of the families most frequently mentioned in relation to concepts such as raid and raider in Ottoman history. The Malkocoglu Family played a role in the conquest policy of the Ottoman Empire and its military and administrative structures. In various studies on the family, apart from their administrative and military activities, their origins have been a subject of debate and claims. The different information about Malkocogulları found in sources has led to discussions in the literature. Claims have been made that the family is Turkish, descended from the Hamidogulları, the Greek Malko Family, or the Bosnian Malkovic Family. Additionally, individuals and families claiming to be from the Malkocoglu Family have influenced the scope and limitations of this study, especially in the 14th and 15th centuries. The scarcity and contradictions found in sources dating from the 19th century, as well as the challenge of confirming information provided by previous studies, pose significant problems when evaluating claims and debates about the family's origin. In this article, the claims and discussions regarding the family's origin are evaluated based on information from the sources. The

Makale Geliş Tarihi: 16.12.2022. Makale Kabul Tarihi: 25.05.2023.

Araştırma Makalesi / Künye: TAPAN, Filiz, "Rumeli Uç Ailesi Malkoçoğulları'nın Kökeni Hakkında Tartışmalar ve Yeni Bir İddia", Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), Sayı: 32, Cilt: 16, Haziran 2023, s. 107-129

* Bu makale Filiz TAPAN tarafından hazırlanan, Prof. Dr. Mustafa ALKAN danışmanlığında, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanan "Merkez ve Uc Bağlamında Bir Akıncı Ailesi: Malkoçoğulları (XV. Ve XVI. Yüzyıllar)" adlı tez çalışmasından üretilmiştir.

** Öğr. Gör. Dr., Düzce Üniversitesi, Rektörlük, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanlığı, E-mail: filiztapan@duzce.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-9365-6898.

Akademik
Bakış
107
Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

uncertainty surrounding the identity of the first Malkoc Bey emerges as a problem parallel to the origin debates. This research attempts to determine the ancestors of Malkocogulları, while also reevaluating the information in light of new sources, beyond those on which the previous allegations were based. Thus, our study presents its own claim based on this foundation.

Key Words: Malkocogulları, raiders, frontiersman, Roots of Malkocogulları, Rumelia.

Giriş

Akıncılar, Osmanlı Tarihi'nde üstlendikleri askerî ve idarî faaliyetleri ya da kurdukları vakıflar bağlamında birçok araştırmaya konu olmuşlardır. Bu makalenin konusu da Rumeli'de faaliyet gösteren akıncı aileleri arasında zikredilen Malkoçoğulları'dır. Literatürde Malkoçoğulları ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler, birbirini tekrar eden bilgiler bütünü olarak anlaşılmaktadır. Kaynakların teyidine muhtaç olduğu aşikâr olan bu çalışmalar, Ailenin kökeni ile ilgili tartışmalar bağlamında eleştirel bir yaklaşım ile değerlendirilmiştir. Arşiv kaynakları ya da dönemin diğer kaynakları üzerinde yapılan araştırma ve incelemelerde; "Malkoçoğlu" adını kullanan ya da bu ad ile kaydedilmiş kişi ve aileler tespit edilmiştir. Ayrıca literatürde ve kaynaklarda, "Malkoçoğlu" ön adı ile karşımıza çıkan kişilerin, bu makalenin konusu olan Malkoçoğlu Ailesi ile aynı soydan olup olmadıkları problemi ile karşı karşıya kalmıştır. "Malkoç" isminin kullanımdan kaynaklanan ön kabullerin yanlışlıklara neden olması muhtemeldir. Nitekim bu durum çalışmanın kapsamı açısından da önem arz etmektedir. Bu makalede "malkoç" adının kullanımı dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. İlk önce literatürde var olan iddialar ve tartışmalar tespit edilmiş, daha sonra söz konusu araştırmaların iddialarını dayandırdıkları kaynaklar incelenmiştir. İncelenen kaynaklarda Malkoçoğulları Ailesi'nin kökeni ile ilgili kayıtlar tespit edilmiştir. Ayrıca ulaşılan yeni kaynaklar bağlamında Malkoçoğlu Ailesi'nin kökeniyle ilgili yeni bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırma ve yazım aşamasında karşılaşılan sorunlardan biri de "Malkoç" adının yaygın kullanımınıdır. Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey ve ya Bosna Sancak Beyi Malkoç Bey isimleri buna örnek teşkil etmektedir. Nitekim bu beylerin "Malkoç" adını kullanması ve akınlarda yer alması, literatürde bu makalenin konusu olan Malkoçoğlu Ailesi'nden olarak zikredilmelerine sebep olmuştur. Ayrıca Mihaloğlu Ailesi'ne bağlı akıncıların kaydedildiği tahrir defterinde "malkoç" adının 53 kez kaydedilmesi, bu ismin akıncılar arasında da kullanıldığını göstermektedir.¹ Bu durum adı geçen aile ile ilgili köken tartışmalarına da yön vermiştir. Bunun sebebi Malkoçoğlu Ailesi'nin şöhreti olduğu düşünülebilir. Yaptığımız çalışmada "malkoç" isminin gayr-i Müslimler arasında da kullanıldığı tespit edilmiştir.² "Malkoç" kelimesi, yalnızca

1 BOA, TT.d. 625, s. 1, 14, 17, 57 nolu sayfalar "malkoç" adı ile akıncı olarak kaydedilen kişilere örnektir. Ayrıca BOA'de yapılan tarama sonucu çeşitli belge fonlarında "Malkoç Çavuş" ismine rastlanmaktadır. Bknz. BOA, ADVNSMHH.d.004, hüküm/sayfa no: 2038/197, 2004/191, 2169/206.; ADVNSMHH.d.007, hüküm/sayfa no: 165/60, 162/59.; BOA, İE.EV., 16 1942.; BOA, AE.SİBR. 3/304.

2 BOA, ADVNSMHD.d. 94, hüküm/sayfa no: 93/21. ADVNSMHH.d. 73/700. ADVNSM-

isim olarak değil lakap olarak da kullanılmıştır. 1601-1603 yıllarında Mısır valiliği yapmış olan Yavuz Ali Paşa'nın "malkoç" adını lakap olarak kullanması buna örnek verilebilir. Nitekim Yavuz Ali Paşa'nın çağdaşı olan Naîma, Onun "malkoç" adını lakap olarak kullandığını kaydetmektedir.³ Dolayısı ile kelimenin kökeni ve anlamı ile ilgili bir açıklamaya gerek duyulmuştur. Bu bağlamda "Malkoç" kelimesinin kökeni ve anlamı üzerine aşağıda adı geçen sözlüklerin açıklamaları dikkate alınmıştır. Yapılan araştırmaya göre; Ötügen Neşriyat'ın Orhun Yazıtlarından bugüne kadar Türkçe olan söz varlığı ile ilgili çalışmasında "malkoç" kelimesi bir isim olarak ifade edilmiştir. Açıklaması ise; "imparatorluk döneminde akıncı ocağının komutanına verilen isim", şeklindedir. Pakalın ise "malkoç" kelimesini şöyle açıklamaktadır;

*"akıncular ocağı başbuğlarından meşhur aile hakkında kullanılır bir tabirdir. "Lehçe-i Osmanî"de koç kelimesinin kuvvetli manasına geldiği yazılıdır. Rahmetli Ali Bey (Lütfi Paşa Tarihi, sayfa 53 haşiyesi) malına cömert manasına geldiğini ve "mahna koç"tan terhim olunmuş olduğunu yazar. Koçi halk arasında cesur manasında olarak kabadayular hakkında kullanıldığına nazaran Malkoçun yiğit manasına gelmesi daha uygun görülür. Malkoç eskiden ad olarak da kullanılmıştır."*⁴

Räsänen, "malkoç" kelimesinin kökeninin Osmanlı Türkçesi olduğunu belirtir, anlamını da "öncü, düzensiz atl birliği" şeklinde açıklamaktadır, Rusça açıklamasını ise "начальник иррегулярной армии" şeklinde ifade etmektedir.⁵ Kelimenin Rusça'dan, Türkçe'ye tam çevirisi ise "düzensiz ordu komutanı" şeklindedir. "Malkoç" kelimesini askerî bir terim olarak ifade eden Räsänen, "akıncı komutanı" benzeri bir anlamı ifade ettiği kanısındadır. Ayrıca kelimenin Rumeli ve Balkanlara has bir Türkçe'den ya da büyük ihtimalle Balkan dillerinden alıntı olabileceğini değerlendirmektedir.

Kamus-ı Türkî'de ise "malkoç" kelimesi için "Osmanlı İmparatorluğu devrinde akıncıların başı, akıncı beylerinden meşhur bir hanedan" ifadesi ile açıklanmıştır. Yukarıda adı geçen sözlüklerde ifade edildiği üzere Malkoçoğlu Ailesi ve Osmanlı Tarihi'ndeki rolü kelimenin anlamını açıklarken belirleyici olmuştur. "Malkoç" kelimesinin anlamını açıklamaya yönelik ve

HM.d. 114, hüküm/sayfa no: 589/144.

3 Naîma Mustafa Efendi, *Tarih-i Naîma (Ravzatü'l Hüseyin Fi Hulâsati Ahbârî'l-Hâfikayn)*, (Haz. M. İpşirli), TTK Yayınları III. Dizi-Sayı 33, Ankara 2007.

4 Yaşar Çağbayır, *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesi'nin Söz Varlığı*, Ötügen Türkçe Sözlük, (j-müt) 3, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2007, s. 3039; Malkoç: (Ar. mal+T. Koç) Osmanlı imparatorluk döneminde akıncı Ocağının komutanına verilen isim. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü II*, MEB, 3.baskı, İstanbul 1983, s. 403. Kayhan Atik, *LÜTFİ PAŞA ve Tevârih-i Âli Osman*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2747, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Kültür Eserleri Dizisi/305, Ankara 2001, s. 333.

5 Martti Räsänen, *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs Der Türkisprachen*, Helsinki 1969.

diğerlerinden farklı bir değerlendirmenin Pakalın'ın dikkat çektiği, Lütfi Paşa Tarihi'nde yer aldığı görülmektedir. Bu durum kelimenin kökeni ile ilgili disiplinler arası bir çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Literatürde Malkoçoğlu Ailesi'nin Kökenine Dair İddialar

Mevcut literatürde Malkoçoğlu Ailesi'nin kökeni bağlamında ortaya koyulan iddia ve tartışmaların varlığı bu makalenin de ortaya çıkmasının nedenini teşkil etti. Bu kısımda söz konusu iddia ve tartışmalar tespit edilerek ortaya koyulmuş ve değerlendirilmiştir. Franz Babinger'in "*Beitrage zur Geschichte des Geschlechtes der Malgoc-oghlu's*"⁶ adlı makalesi, Malkoçoğulları ile ilgili tespit edebildiğimiz en eski araştırma eserdir. Malkoçoğulları'nın tarihine bir katkı sunmayı amaçlayan Babinger, akıncı aileleri ile ilgili genel bir değerlendirme yaptıktan sonra 1534'te Benedetto Ramberti tarafından yazıldığı tahmin edilen "*Türklerin Serüvenlerinin İkinci Kitabı*" adlı kaynağın iddialarına yer vermektedir.⁷ Ayrıca Osmanlı Kroniklerinde yer alan bilgileri ve anlatılan olayları, köken tartışmaları bağlamda değerlendirmektedir. Malkoçoğlu Ailesiyle ilgili tarihi gerçekliğin aydınlığa kavuşturulmasının gerekliliğine vurgu yapan yazar, Hammer'in bahsettiği Bosnalı Malkoviç Ailesi'ne değinmektedir. Hammer, bu ailenin Bosna Sancak Beyi İskender Paşa'yla olduğu iddia edilen soy bağına dikkat çekmektedir. Anlaşıldığı üzere Malkoçoğlu Bali Bey'in Saray Bosna'da bulunan camisinden hareketle de Malkoçoğlu Bali Bey'i, Bosnalı Malkoviç Ailesi ile aynı soydan olarak değerlendirmektedir. Babinger, literatürde mevcut iddialardan biri olan, Malkoçoğlu Ailesi ile Yahyapaşazâdelerin muhtemel soy bağına dipnotta değinmesine rağmen konu ile ilgili açık bir değerlendirme yapmamaktadır. Daha sonra Malkoçoğlu Bali Bey ve oğulları Ali Bey ile Tur Ali Bey'den bahseden yazar, Bosna ve Kilis Sancak beyliği yapan, Malkoç Bey'in babası Kara Osman'ı "Malkoçoğlu" olarak tanımlamaktadır. Bununla ilgili olarak da Donji Vakuf'da halkın "Malkoçoğlu İskender Paşa Türbesi" olarak nitelendirdiği⁸, bugün halen mevcut türbenin fotoğrafına yer vererek "Malkoçoğlu Kara Osman Bey Türbesi" olarak kaydetmiş ve Kara Osman'ın neslinden gelenler ile ilgili bilgiler vermiştir. Babinger; Malkoçoğulları'nın tarihine katkı sunmayı amaçladığı bu çalışması ile makalemizin kendi iddiasının oluşturulmasında etkili olmuştur.⁹

Behija Zlatar'ın "O Malkocima" adlı makalesi de çalışmamız bağlamında değerlendirilmiştir.¹⁰ Zlatar; Osmanlı Devleti'nin, 16. yüzyıldan itibaren

6 Franz Babinger, "Beitrage zur Geschichte des Geschlechtes der Malgoc-oghlu's", *Annali, XVIII. Nuova Serie Vol. I, Scritti in onore di Luigi Bonelli*, Roma 1940.

7 Benedetto Ramberti, *Delle Cose de Turchi Libri Tre*: delli quali si describe nel primo il viaggio da Venetia a Costantinopoli, con gli nomi de luoghi antichi et moderni: nel secondo la porta, cioe lacorte de Soltan Soleymano, signor de Turchi: nel terzo & ultimo imodo del reggere il stato et imperio suo. Vinegia: in casa di maestro Bernardin Milanese, 1541.

8 Bosna-Donji Vakuf'ta meskün olanlar ile yapılan görüşmede türbe ile ilgili halkın nitelendirmesidir.

9 Babinger, 1940.

10 Behija Zlatar, "O Malkocima", *PRILOZI Za Orijentalnu Filologiju*, Oriental Institut U

ren, batıya doğru fetihlerinde aktif rol üstelenen, Bosna'nın "Üskopya Bölgesi'nden" olan Malkoç Ailesi'nden bahsetmektedir. Adı geçen makalede; Babinger'in bahsettiği Kara Osman Bey'in neslinden gelen, Bosnalı Malkoviç Ailesi'nden bahsedilmektedir. Bu makalede; 1542-1546 yılları arasında Kara Osman Bey'in oğlu Malkoç Bey'in, Bali Bey yerine sınır görevlerine getirildiğinden bahseden yazar, adını zikrettiği Bali Bey'in bu makalenin konusu olan Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'nın meşhur üyesi Malkoçoğlu Bali Bey olup olmadığı konusunda bir açıklama yapmamaktadır. Fakat Rumeli Uç Ailesi Malkoçoğulları'nın en meşhur üyesi olarak değerlendirebileceğimiz Malkoçoğlu Bali Bey'i kastettiği söylenebilir. Bu da Malkoçoğlu Bali Bey'in Saray Bosna'da bulunan camisi ile açıklanabilir. Ayrıca makalenin bütününde Bosnalı Malkoç Ailesi ile Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları arasında bir soy bağı kurmamasına rağmen böyle bir bağın olmadığına dair vurgu da yapmamıştır. Zlatar'ın makalesinde dikkat çeken başka bir nokta da araştırmacıların Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'ndan olarak zikrettikleri Mısır Valisi Yavuz Ali Paşa'nın Bosnalı Malkoviç Ailesi'nden olduğu iddiasını ortaya atmasıdır. Buna rağmen çalışmasının sonunda Bosnalı Malkoçviç Ailesi ile ilgili verdiği soy ağacında Yavuz Ali Paşa'ya yer vermemiştir. Soy ağacının en üstüne de Kara Osman Bey'i yerleştirmiştir.

Malkoçoğulları ile ilgili çalışmaları olan bir diğer araştırmacı da Vedat Turgut'tur. Turgut, vakıf belgelerine göre yaptığı çalışmasında; Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminin önemli ailelerinden olan Malkoçoğulları ve Mihaloğulları'nı konu edinmektedir. Bu makalede; Malkoçoğulları ile ilgili literatürdeki bilgilere yer verdikten sonra ailenin soy bağı ile ilgili bazı değerlendirmeler yapmaktadır. Malkoçoğlu Bali Bey'in babası Murad Bey'i kardeşi olarak nitelendirdikten başka Yahya Paşa'yı da Bali Bey'in kardeşi olarak ifade etmektedir. Yazarın bu konudaki düşüncesinde mevcut yazımın etkisinde kaldığı açıktır. Makalenin devamında Yahya Paşa'nın ve Malkoçoğlu Murad Bey'in vakıfları ile ilgili birer tablo eklenmiştir. Turgut; Hamidoğulları ve Tekeoğulları'nın menşei ve de vakıfları ile ilgili başka bir çalışmasında da Malkoçoğulları'nın soyu ile ilgili değerlendirme yapmaktadır. Koyun Baba Zaviyesi'nin vakfiyesine binaen Hamidoğulları ile Malkoçoğulları'nın aynı soydan olabileceğine dair bağ kurmaya çalışmıştır.¹¹

Sabri Malkoç, "Malkoç Oğulları Şeceresi" adı ile kaleme aldığı kitabında kendi aile soy bağlarını araştırmaya yönelik bir çaba içerisinde. Adı geçen çalışma, bu makalenin konusu olan Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları ile ilgili değildir, buna rağmen kitabın adının uyandırdığı intiba burada de-

Sarejevu, XXVI, Sarajevo, 1978, s.105-114, s. 111.

11 Vedat Turgut, "Vakıf Belgelerinde Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi Aileleri: Malkoçoğulları ve Mihallüler". *Yeni Türkiye Yayınları Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-I*, Yeni Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını, Yıl 21, Ankara 2015, s. 566-589. Aynı yazar, "Hamidoğulları ve Tekeoğulları'nın Menşei ve Vakıflarına Dair", *Yüziüncü Yılında Millet Kütüphanesi ve Kurucusu Ali Emîri Efendi'ye Armağan, Türklük Bilgisi Araştırmaları*, 46, Harward University 2016, s. 403-432.

giz

Akademik
Bakış

111

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

ğerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Malkoç, eserinde kendi ailesinin Osmanlı Tarihi'ndeki ünlü Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları ile bir bağı olmadığını belirterek, ailesi “Trabzonlu Malkoçlar” olarak nitelendirmektedir. Kendisi yüksek ziraat mühendisi olan yazarın bu çalışması, uzmanlık alanı dışında da olsa belli bir araştırmanın ve emeğin ürünüdür. Aslında bu çalışma ile “malkoç” isminin yaygın kullanımı bir kez daha görülmektedir.¹²

Ali Kemal Balkanlı'nın Şarkî *Rumeli ve Buradaki Türkler* isimli kitabı bu makale için ayrı bir öneme sahiptir. Balkanlı kitabında Yahya Paşa'yı “Malkoçoğlu” olarak nitelendirmektedir ki “*Malkoçoğlu Yahya Paşa*” şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. Yaptığımız çalışmada Yahya Paşa'yı “Malkoçoğlu” olarak nitelendiren ilk araştırma olarak tespit edilmiştir. Dolayısı ile Balkanlı'nın mevcut literatürde yer alan Yahya Paşa ve neslinden gelenlerin “Malkoçoğlu” oldukları iddiasının da kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Balkanlı'nın, bu konuda değerlendirme yaparken Malkoçoğulları'na ait olduğunu söylediği mezar taşları, iddiasını güçlü bir zemine taşımaktadır.¹³ Malkoçoğulları ve Yahyapaşazâdeler arasında bir bağ olabileceğine dair ilk atıf Babinger'de yer almaktadır. Bu iddiayı açıkça ifade edenin Balkanlı olduğundan yukarıda bahsetmiştik. Adı geçen kitapta; Osmanlı'nın Balkanlara yerleşmesi ile ilgili olarak dervişlerden ve bu bağlamda Otman Baba'dan bahsedilmektedir. Balkanlı, Otman Baba'nın “*Malkoçoğlu Yahya Paşa*” himayesinde Rumeli'de faaliyet gösterdiğinden bahsetmektedir.¹⁴ Yazar bu çalışmasını bölgede uzun süre yaşadığı deneyimlerine, araştırmalarına ve de çeşitli kaynaklara dayandırması eserin değerini arttırdığı gibi verdiği bilgilerin kabullenilmesine katkı sağlamıştır. Eserde; Hasköy adının nasıl ortaya çıktığı anlatılırken, “*Malkoçoğlu Yahya Paşa*” şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. Hasköy'de bu aileden kalma hiçbir eserin olmadığını belirten Balkanlı, Otman-Baba Türbesi'nin etrafında harap olmuş “türbe-mezarlar” olduğunu söylemektedir. Bu mezar taşlarını okuduğunu ifade eden Balkanlı, mezar taşlarından birinde; “*Yahya Paşazâde Mehmed Bey: ölümü 915*” yazmaktadır. Bu kayda göre yazarın Yahya Paşa ve soyundan gelenleri “Malkoçoğlu” olarak nitelendirmesi mümkün görünmektedir. Hasköy'ün Malkoçoğulları tarafından yurt edinildiği bilgisinden hareketle bölgede aileye ait mezar taşlarının varlığı doğaldır. Fakat burada dikkat çeken nokta Balkanlı'nın, Yahya Paşazâde Mehmed Bey'e ait olduğunu söylediği mezar taşına düşülen tarihtir. Mezar taşında ölümü H. 915 olarak belirtilen Mehmed Bey zikredilen tarihte halen yaşamaktadır ve bu tarihten daha uzun süre Osmanlı Devleti'nin Macaristan uçlarında başarılı faaliyetlerine devam etmiştir.¹⁵

12 Sabri Malkoç, *Malkoçoğullarının Şeceresi*, Mars Matbaası, Ankara 1967.

13 Ali K. Balkanlı, *Şarkî Rumelide Türkler*, Elhan kitapevi, İstanbul Nisan 1986.

14 Babinger iki aile arasındaki bağı dipnotta değinerek “muhtemel” olarak değerlendirmektedir. Makale metninde doğrudan bir iddiaya yer vermemektedir, bkz. Babinger, 1940, s. 123. Balkanlı, 1986, s. 37.

15 Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevî Tarihi I*, (Yay.Haz. Bekir Sıtkı Baykal). Kültür Bakanlığı Yayınları /467 Başvuru Kitapları Dizisi/1. Ankara 1992, s. 114. BAO, A.DVNS. MHM.d.0012/1, hüküm/sayfa no: 404/191. Bundan başka, Yahyapaşazâde Mehmed

Bu durumda Balkanlı'nın okuduğunu söylediği mezar taşının varlığını kabul ettiğimiz takdirde, nasıl bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Buradan hareketle iki olasılık üzerinde durulabilir. Bunlardan biri kitabeyi yanlış okuduğu bir diğeri de bu kitabenin bir mezar taşına ait olmama olasılığıdır. Kitabeyi yanlış okuma olasılığını teyit etmek bugün için mümkün görünmemektedir. Çünkü Balkanlı'nın bahsettiği mezar taşları bugün yerinde bulunmamaktadır.¹⁶ İkinci olasılık için ise Evliya Çelebi'nin Hasköy ile ilgili verdiği bilgiden hareketle mümkün görünmektedir. Hasköy'den geçen Evliya Çelebi, Üsküp'ten gelen Yahyapaşazâde Mehmed Bey'in Otman Baba Tekkesi'nde bir "Bahar Meydanı" inşa ettirdiğini kaydetmektedir. Bu yapının inşa kitabesini de şu şekilde okumaktadır; "*Yahya Paşa oğlu Mehmed Beyin ruhuna yâd eyleyin el-Fatiha sene...*".¹⁷ Evliya Çelebi'nin aktardığına göre Yahyapaşazâde Mehmed Bey, Otman Baba Tekkesi'nde bir yapı inşa ettirmiş ve bir inşa kitabesi diktirmiştir. Dolayısı ile Balkanlı'nın bu kitabeyi görmüş olduğu ve mezar taşı olarak değerlendirdiği düşünülebilir. Bunun dışında kitabenin orijinal olmadığı başka yerlerden alınan parçaların bir araya getirilerek oluşturulduğu iddiası da mevcuttur.¹⁸ Balkanlı'dan önce yapılan araştırmalarda Yahya Paşa'nın Malkoçoğlu olduğu konusunda açık ifadeler kullanan çalışmaların olmadığı tespit edilmiştir.¹⁹ Nitekim Yahya

Bey'in Üsküp'te Yahya Paşa Cami'nin avlusundaki türbede gömülü olduğuna dair bkz. Smail Softic, "Muslimansche strarine u Skopju", *Skopski Glasnik*, no: 296, Üsküp 1934.; Leyla Kumbaracı Bogoyeviç, Üsküp'te Osmanlı Mimari Eserleri, İstanbul 2008.

- 16 Güray, Balkanlı'nın Malkoçoğlu Türbesi olarak nitelendirdiği türbenin sahibi ile ilgili kesin bir bilgi olmadığını belirtmekte buranın günümüzde Hasan Hüseyin Türbesi olarak anıldığını ifade eder ve bunu da Heterodoks düşüncenin sembolik olarak ortaya çıkmasına bağlamaktadır. Daha fazla bilgi için Bknz. Bahriye Güray, *Bulgaristan-Haskova (Hasköy) ve Çevresindeki Osmanlı Yapıları*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 63-73. Ayrıca Otman Baba için bkz. Gökhan Yurtoğlu, *XV. Yüzyılda Rumeli'de Heterodoks Bir Türk Süfisi: Otman Baba ve Velâyetnâmesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).; Gökhan Yurtoğlu, "Otman Baba'nın Tarikatına Dair". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (80), s. Kış 2016, 138-149.

17 Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî, *Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi 8. Kitap (Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu - Dizini)*, (Haz. S. A. Kahraman, Y. Dağlı, R. Dankoff), Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2003, s. 334-335.

- 18 Güray, 2009, s. 72.
- 19 Babinger, (1940). Malkoçoğulları ile ilgili yazılmış en eski araştırma-inceleme eser olarak tespit edebildiğimiz bu çalışmada Yahya Paşa ve soyundan gelenlerin Malkoçoğlu olduğuna dair bir ifade yoktur. Mehmed Mehmedovski, (1954). "Acte De Donation De Yahya Pacha De 1507", *GLASNIK, Soc.Des MuséemEt De L'inst. De Conserv. De La R.P. Macédoine*, I (16), XI, Nr.5, Skopje 1954, s. 67-77. Adı geçen eserde Yahya Paşa'nın Malkoçoğlu olduğuna dair bir ifade bulunmamaktadır. Zlatar, 1978, s. 105-114. Bu eserde Malkoçoğlu Ailesi'ni, Bosnalı Malkovic Ailesi'ne dayandıran yazar Yahya Paşa'dan ve onun soyundan gelenlerden bahsetmemektedir. İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi 1, (11. Baskı)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları XIII. DİZİ-sayı 16, Ankara 2015, s. 312, 324, 332, 334, 340, 409, 471. Yazar numarası verilen sayfalarda Yahya Paşa'nın oğulları ve torunlarının içinde yer aldığı olayları anlatırken, söz konusu kişileri "Yahyapaşazade" olarak nitelendirmekte fakat Malkoçoğlu olduklarına dair bir ifade kullanmamaktadır. M. Tayyip Gökbilgin, *XV-XVI. Asırlarda EDİRNE VE PAŞA LİVASI Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlarından

Paşa'yı Malkoçoğlu olarak kabul eden araştırmalar daha sonra ortaya çıkmıştır.²⁰ Dolayısı ile bu iddianın sahibinin Balkanlı olduğu anlaşılmaktadır. Malkoçoğlu Ailesi ile Yahyapaşazâdelerin aynı soydan oldukları yanlışsının kabul görmesinde Bali Bey adının öne çıktığı anlaşılmaktadır. Malkoçoğlu Bali Bey ve Yahyapaşazâde Bali Bey, çağdaş oldukları gibi ortak akınlarda da bulundular. Yahyapaşazâde Bali Bey, Malkoçoğlu Bali Bey'in yaptığı akına katılmış ve elde ettiği başarı ile adından söz ettirmişti. Bu durumun karışıklığa neden olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki Yahyapaşazâde Bali Bey'in gönderdiği rapor Malkoçoğlu Bali Bey'e atfedilmiştir.²¹ Araştırmamız boyunca incelenen belgelerden elde edilen bulgular da Yahya Paşa'nın Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'nın neslinden gelip gelmediğinin sorgulanmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamın aydınlatılması makalemizin kapsamını nitelik ve nicelik olarak belirleyecektir. Yahya Paşa'nın soyuna ya da aile bağına vurgu yapan belgeler bu açıdan dikkate alınmıştır. Yahya Paşa'nın H. 912 tarihli vakfiyesinde baba adı "Abdülhay" olarak kaydedilmiştir.²² Sultan II. Bayezid'e ait vakfiyede²³ ise Yahya Paşa şahitler arasında zikredilmektedir ve baba adının "Abdullah" olarak anılması dikkat çekicidir. Ayrıca Hoca Sadettin,²⁴ Yahya Paşa'yı Fatih dönemi kullarından olarak ifade etmektedir. Bahsi geçen iki vakfiye ve Hoca Sadettin'in verdiği bilgiden hareketle, Yahya Paşa'nın devşirme sistemi içerisinde yetişen kullardan olduğu anlaşılmaktadır. Malkoçoğlu Bali Bey ile Yahya Paşa'nın kardeş oldukları iddiası Bali Bey'in kaydedildiği kaynaklar dışında Yahya Paşa ile ilgili kaynakların önemini arttırmaktadır.²⁵ MAD.d. 35 nolu defterde; Bali Bey, Malkoçoğlu Murad Bey'in oğlu olarak kaydedilmektedir. Bu defterde Malkoçoğlu Murad Bey'in, Bali Bey dışında İlyas Bey adında bir oğlu da tespit edilebilmektedir. Fakat

No. 508, Üçler Basımevi, İstanbul 1952, s. 456, 457, 470 nolu sayfalardan başka eserinin çeşitli yerlerinde Yahya Paşa'dan ve Malkoçoğulları'ndan bahsetmekte fakat Yahya Paşa'yı Malkoçoğlu olarak ifade etmemektedir.

- 20 Fahameddin Başar, "Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Hizmeti Görülen Akıncı Aileleri: IV-Malkoçoğulları", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, 6, (66), İstanbul 1992, s. 47-50. Fahameddin Başar, "Malkoçoğulları", TDVA, Cilt: 27, İstanbul 2003, s. 537-538. Levent Kayapınar, "Malkoçoğlu Bali Bey Vakfı ve Bayezid Baba Âsitânesi". *Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi*, sayı: 1, 2009/Yaz, s. 105-115. Bu çalışmalarda Malkoçoğullarının Yahya Paşa neslinden devam ettiği ve Yahyapaşazâdeler olarak anıldığı gibi bir kabul de ortaya çıkmıştır.
- 21 İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi II*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- 22 Yahya Paşa'ya ait vakfiyenin iki ayrı yerde kaydı bulunmaktadır. Birincisi; Vakfiye Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde 629 numaralı defterin 332. Sırasında ve 415-423. sayfalar arasındadır, bkz; Yahya Paşa bin Abdülhay Vakfiyesi, *VGMA*, 629/332, s.415-423. Diğeri; Y-648-3 numaralı kayıt olarak geçmekte olup defter kağıdına elle kayda geçirilmiş olduğu görülmektedir. Bu durum bize bu belgenin, vakfiyenin sonradan kaleme alınan bir örneği olduğunu göstermektedir. Bkz: Yahya Paşa bin Abdülhay Vakfiyesi, *VGMA*, Defter No: Y-648-3.
- 23 Sultan Bayezid Sani İbni Sultan Mehmed, 1380 nolu Vakıf Defteri/*VGMA.VKF.KS 034_0138_00208*.
- 24 Hoca Sadettin Efendi, *Tacüt-Tevarih 4*, (Haz. İ. Parmaksızoğlu), (1. Baskı), Kültür Bakanlığı Yayınları/301 Başvuru Kitapları Dizisi/5, Ankara 1979, s. 119.
- 25 Başar, 2003, s. 537.

incelenen belgelerde Murad Bey'in Yahya adında bir oğlu kaydedilmemiştir. Buna göre, Yahya Paşa'nın, Malkoçoğlu Bali Bey'in kardeşi olduğunu söylemek zordur. Fakat Yahya Paşa'nın Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'nın başka bir kolundan olabileceği de dikkate alınmalıdır. Nitekim Malkoçoğlu Murad Bey'in oğullarının zikredildiği kaynaklarda Malkoçoğlu Mustafa Bey'in oğulları da kaydedilmiştir. Ailenin bir diğer kolu olduğu anlaşılan Malkoçoğlu Mustafa Bey'in oğulları arasında da Yahya ismi kaydedilmemektedir.²⁶ Dolayısı ile Yahya Paşa'nın Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları ile aynı soydan geldiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Yahya Paşa ile ilgili belgeler incelendiğinde Yahya Paşa ve soyundan gelenlerin Malkoçoğlu olarak kaydedilmemesi dikkat çekmektedir. Nitekim Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'nın soyundan gelenlerin her dönemde "Malkoçoğlu" adı ile anılması verilerin karşılaştırmasına olanak sağlamaktadır.

II. Bayezid dönemine ait, ilk kaydı H. 909/M. 1503 tarihli saray defterinde Yahya Paşa ve Malkoçoğlu Bali Bey ile ilgili kayıtlar mevcuttur. Bu kayıtlarda Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'ndan olan kişiler kaydedilirken "Malkoçoğlu" oldukları belirtilmiştir. Bu defterde; Malkoçoğlu Bali Bey'in ölümünden dolayı çocuklarına gönderilen taziye kaydında "...taziye-i veldan-ı Bali bey bin Malkoç Bey...", yine aynı defterde H. 913 tarihli bir kayıta "...duhter-i Sultan Korkud...zevc-i Ali bin Malkoç..", H. 915'de "...zevc-i Ali bin Malkoç...", "...duhter-i Korkud Bey zevc-i Ali Bey bin Malkoç Bey..."- şeklindeki ifadelerden de anlaşıldığı üzere Malkoçoğlu soyundan gelenlerin aile bağı açıkça belirtilmiştir. Aynı defterde "...duhter-i Ahmed Mirza zevc-i Bali Bey bin Yahya Paşa...", "...duhter-i Yahya Paşa..." , "...nöker-i Bali Bey mirliva-i Silistre...", "...Bali Bey bin Yahya Paşa mirliva-i Silistre...", H. 916'da "...duhter-i Ahmed Mirza zevc-i Bali bey...", "...duhter-i kethüda-yı Yahya Paşa...", "...Bali Bey bin Yahya Paşa...", "...zevc-i Bali Bey bin Yahya Paşa...", H. 909. "...zevc-i Yahya Paşa mir-i miran-ı Rumeli..." şeklinde kayıtlar vardır.²⁷ Yukarıda bahsettiğimiz defterde Yahya Paşa ve oğlu Bali Bey ile ilgili kayıtların birçoğunda soy bağına vurgu yapılmaktadır ancak adı geçen kişilerin Malkoçoğlu olduklarına dair bir nitelendirme olmadığı tespit edilebilmektedir. Dolayısı ile Yahya Paşa ve onun soyundan gelenlerin Malkoçoğlu Ailesi'nden olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Kaynak Eserlerde Malkoçoğulları Ailesinin Kökenine Dair İddialar

Literatürde Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının kökenine dair iddia ve tartışmalar yer almaktadır. Bu makalede söz konusu iddialar ve tartışmalar kaynakları bağlamında değerlendirilmiştir. Kaynak eserlerde yer alan iddialar ve Ailenin kökenine dair değerlendirme yapmayı sağlayacak kayıtlar bu

26 BOA, MAD.d. 35, v. 163b, v. 165a, v. 165b, v. 166a, v. 167a, v. 167b.

27 Atatürk Kitaplığı, MC_Yz_00071, v. 14b, v. 59a, v. 300, v. 345b, v. 367b, v. 383b, v. 385b, v. 391b, v. 401b, v. 421b, v. 427b, v. 444b, v. 445a, v. 451a, v. 462b, v. 480a, v. 481b, v. 485b.

görsel

Akademik
Bakış

115

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

kısımda ele alınmıştır. Ailenin kökeni ile ilgili ilk nitelendirme ya da ilk iddia Oruç Bey'in "Tevârîh-i Âlî Osman" adlı eserinde karşımıza çıkmaktadır. Malkoçoğlu Bali Bey'in Leh'e düzenlediği akını anlatan Oruç Bey; Bali Bey için "Türk Bali Bey" şeklinde bir ifade kullanmaktadır.²⁸ Buna göre; Malkoçoğlu Ailesi'nin Türk soylu olduğu düşünülebilir. Fakat adı geçen eserin geneline bakıldığında "gazâ ruhu" olarak ifade edebileceğimiz, Osmanlı'nın fetih politikasını benimseyen ve onu yücelten bir anlatım hakimdir. Nitekim eserin birçok yerinde gazi, gazâ, alp, alp-eren, şehit ve cihad gibi kavramların sıkça kullandığı görülmektedir. Dolayısı ile Oruç Bey'in, Malkoçoğlu Bali Bey'in Türk kimliğini inşa etmesi doğal bir eğilimdir. Bu ifade ya da niteleme doğru olabileceği gibi bunu destekleyecek başka bir bilgi ya da belgeye sahip olmadığımızdan Bali Bey'in Türk kimliğini kabul etme konusunda Oruç Bey'in gazâ ruhunu yücelten anlatımını dikkate almak gerekmektedir.

Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları ile ilgili bir diğer iddia Benedetto Ramberti tarafından yazıldığı tahmin edilen "Türklerin Serüvenlerinin İkinci Kitabı" adlı eserde karşımıza çıkmaktadır. Adı geçen kaynakta Osman Gazi'nin lider olarak ortaya çıkışını açıklama amacıyla olan yazar; Malkoçoğlu Ailesi'nin kökeni ile ilgili bilgiler vermektedir. Eserde Osman Gazi'nin bir lider olarak yükselişi şu şekilde anlatılmaktadır;

"....Birinci derecedeki yöneticiler arasında yer almayan, ama zeki ve akıllı biri olan Osman diye birisi, bu durumu değerlendirdi, zeki ve yetkin kişilerin desteğine ve silah gücüne sahip olursa, bu insanları ve toprakları egemenliği altına alabileceğine karar verdi ve bu konuyu uygun gördüğü üç kişiye açtı, kendisine yardım edenleri, yeni topraklar fethetmesini sağlayanları ihya edeceğine, onurlandıracağına, kendilerine ve ailelerine zarar vermeyeceğine, mallarına ve canlarına işmeyeceğine söz verdi. Ötekiler bunu kabul ettiler ve kurnazlıkla, tehditle, çok kişiyi öldürerek egemenliği kurdular. Bu üç kişi sonradan Türk olan Yunan Mikael, Yunan dönmesi Malko ve Türk kökenli Avrami idi. Mikeal'in soyu Mihaloğulları adıyla bugün Bosna sancak beyliğini yönetiyor. Malko'nun soyu Malkoçoğulları diye tanınıyor. Bunlardan biri şu an Yunanistan'da sancak beyliği yapıyor. Erkaşlı diye bilinen sülaleden bugün kimse olup olmadığı bilinmiyor. Osmanlı soyu tükendiğinde bu üç aile taht üzerinde hak iddia edecek durumda olduklarından büyük saygı görürler...."²⁹

28 Oruç Bey, *Osmanlı Tarihi (1288-1502) Uç Beyliğinden Dünya Devletine*, (Sad. N. Öztürk), Çamlıca Yayınları, İstanbul 2009, s. 160. Aşıkpaşazâde dolaylı bir anlatım ile Turhan Bey için de "Türk" vurgusu yapmaktadır. Oruç Bey'in anlatımında olduğu gibi Aşıkpaşazâde de gazâ, gazi, cihad, alp gibi kavramları ön plana çıkaran bir anlatım benimsemiştir. Dolayısı ile eserinin genelinde bir kimlik inşa etme eğilimi göze çarpmaktadır. Derviş Ahmed Aşıkı, (1985/Ağustos), *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, (Haz. A. N. Atsız). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 604 1000 Temel Eser Dizisi: 110, 95.

29 Benedetto Ramberti, a.g.e., s. 13.

Görüş

Akademik
Bakış

116

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

Yukarıdaki bahiste de görüldüğü gibi Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının soyu ve yaşadığı toprakları tespit edebilecek açık ifadeler kullanmıştır. Fakat adı geçen eserde yer alan bu bilgiler başka bir kaynağın teyidinde muhtaçtır. Ayrıca yapılan araştırmada bu iddiayı dile getiren başka bir kaynağa rastlanmamıştır. Ramberti'nin verdiği bu bilgiler değerlendirildiğinde, Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının dönemin önemli aileleri arasında olduğu düşünülebilir. Adı geçen kaynağın günümüz tarihçilerinin çalışmalarına da etki ettiği görülmektedir. Lybyer; Kanuni Sultan Süleyman döneminde yönetimi incelediği çalışmasında; “*kahtımsal olmayan soyluluk*” kavramını açıklamakta ve Malkoçoğlu Ailesi'nden bahsetmektedir. Osmanlı Tarihi'nde soylu olmanın kalıtımla değil, devletin kişiye tanıdığı ayrıcalıkla ilgili olduğunu ifade etmektedir. Osmanlı Tarihi'nin ilk döneminde, yönetimin üst kademesinde yer alan ailelerin, daha sonraki dönemlerde de bu konumlarını koruduğunu belirtmektedir. Bu durumu nasıl tespit ettiğini çeşitli örneklerle açıklarken;

“...on altıncı yüzyıl başlarında bazı yazarlar, Osman'ın topraklarını ele geçirmesinde yardımcı olan Sivri Sakal Mikael ve Malco adındaki iki Rum ile Arami veya Arkasi adındaki bir Türk'e elini hiçbir zaman onların kanına bulamayacağına ve onlara beylik vereceğini söz verdiğini yazarlar. Bu söz tutuldu ve 1537'de Mihaloğullarından biri Bosna'da, Malkoçoğulları'ndan biri de Yunanistan'da sancak beyliğine getirildi. O tarihte öteki aile silinmişti. Bu iki ailenin kral soyundan olduğu kabul edilir ve Osmanlı hanedanında şehzâde kalmadığı takdirde tahtın onlara geçeceği söylenirdi.”

diye yazmaktadır.³⁰

Malkoçoğullarının kökeni ile ilgili bir diğer iddia, 17. yüzyılda, Müneccimbaşı Ahmed İbn Abdullah'ın eserinde karşımıza çıkmaktadır. Müneccimbaşı; Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının Hamidoğulları'na mensup olabileceklerine dikkat çekmektedir. Eserde; Sultan Murad Han'ın şahadetinin anlatıldığı kısmın dipnotunda “*sağ cenah okçu kumandanı Hamidoğlu Malkoç Bey, sol cenah okçu kumandanı Hamidoğlu Mustafa bey idi*” şeklinde bir kayıt yer almakta ve Neşri kaynak olarak gösterilmektedir.³¹ Hamidoğulları'nın şeceresini ayrıntılı bir şekilde ele alan Uzunçarşılı, Kemalüddin Hüseyin Beyin oğlu Mustafa Bey'in Kosova Savaşı'nda babasının gönderdiği okçu kuvvetlerle Osmanlı ordusunun ön saflarında bulunduğu bilgisini verirken Neşri'nin metnine dipnotta yer vermiştir. Fakat metin içerisinde Malkoçoğlu ile Hamidoğulları arasında bir soy bağı kurmamıştır.³²

30 Albert Lybyer, *Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun Yönetimi*, (1. Baskı), Sarmal Yayınevi, İstanbul 2011, s. 129-130.

31 Müneccimbaşı Ahmed İbn Lütfullah, *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Tarihi (1299-1481) Camii'd-Düvel, Metin , Notlar ve Çeviri*, (Çev. A. Ağrakça), (2. Baskı), Akdem Yayınları, İstanbul 2014, s. 147.

32 Uzunçarşılı, 2015.

gors

Akademik
Bakış

117

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

Hamidoğulları ve Malkoçoğulları'nın aynı soydan geldiği iddiası bir başka araştırmacı tarafından da şu şekilde temellendirilmiştir; Hamid Bey'in babası Ebu'l Kasım'ın ve Hamid Bey'in isimleri Koyungözü Baba Vakfiyesi'nde zikredilmektedir. Bunun dışında Hamidoğullarından Seyfeddin Hamid Bey'in kardeşi, Ali Çelebi'nin oğlu Hüsrev Çelebi, Hamid Bey'den satın aldığı mezrayı Koyungözü Baba Zaviyesine vakfetmiştir. Söz konusu araştırmada Koyun Baba'nın müridleri arasında adı geçen Ali Koçi ile Ali Koçi bin Ebu'l Kasım'ın aynı kişi olduğu ve bu kişinin Hamidoğlu olabileceği ifade edilmektedir. Ali Koçi'nin Niğbolu Savaşı'na katıldığı ve Niğbolu'da Malkoçoğlu tarafından adına tekke kurulduğu bilgisi üzerinden Malkoçoğulları ile Hamidoğulları'nın aynı kökten olduğu tezi güçlendirilmeye çalışılmıştır.³³

Hammer ise Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları için Bosnah oldukları iddiasındadır. Malkoçoğullarını da "Bosnah Malkoviç Ailesi" olarak nitelendirmektedir ve bu iddianın ilk sahibinin Hammer olduğu tespit edilebilmekteyiz. İşkodra'nın muhasarasını anlatan Hammer "Sırbistan sancak beyi Malkoviç" şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Ayrıca bu isimle ilgili dipnotta "Osmanlılarca Malkoçoğlu olarak anılır" şeklinde bir açıklama yapmaktadır. Yine eserinin başka bir kısmında; Mısır Valisi Yavuz Ali Paşa'dan bahsederken; "aşlı Bosna'dan olup meşhur Malkoviç hanedanından olan Mısır valisi..." şeklinde bir kayıt düşmektedir. Bu ifade Hammer'in Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının kökeni ile ilgili iddiasını açıkça ortaya koymaktadır.³⁴ Osmanlı kroniklerinde ise böyle bir nitelendirme yoktur.³⁵ Bu iddianın tenkide ihtiyacı olduğu açıktır. Dolayısı ile Hammer'in bu tezinin zaman ve mekan açısından değerlendirilmeye ihtiyacı vardır. Buna göre; Osmanlı Tarihi'nde Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının ilk olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığını tespit etmek önemlidir. Bunun yanı sıra Osmanlıların Bosna coğrafyasında ne zaman faaliyet göstermeye başladıklarını ortaya koymak da önem arz etmektedir. Osmanlı Tarihi'nde "Malkoç" ismi ilk olarak Malkoçoğlu Mehmed Bey'e ait türbenin kitabesinde tespit edilebilmektedir.³⁶ 1385 tarihli kitabeye göre türbede medfun Mehmed'in baba adı Malkoç'tur. Malkoç ismine ikinci kez Kosova Savaşı'nda rastlanmaktadır. Bu iki belgeden hareketle Malkoç isminin Osmanlı Tarihi'nde anılmaya başladığı dönem I. Murad dönemidir. Osmanlı'nın Bosna toprakları ile ilk teması da I. Murad döneminde gerçekleşmiştir. Bölgenin Osmanlı hâkimiyetine

33 Turgut, 2016.

34 Joseph von Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, 3, Üç Dal Neşriyat, İstanbul 2005, s. 156. Aynı yazar, *Büyük Osmanlı Tarihi*, 8, Üç Dal Neşriyat, İstanbul 2005, s. 30.

35 *Oruç Tarihi*, 2009, s. 157.; Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-Tevarih 3 Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid Dönemleri*, (Haz. İ Parmaksızoğlu), İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları/301 Bilim Dizisi/1, İstanbul 1979, s. 36-37, 119-120.; Peçevî İbrahim Efendi, *Peçevî Tarihi I*, (Haz. B. S. Baykal), Kültür Bakanlığı Yayınları /467 Başvuru Kitapları Dizisi/1, Ankara 1992, s. 79-83, 89-103. Bu kaynaklar Yahya Paşa ve soyundan gelenlerden bahsetmekte olup Malkoçoğlu ile bir soy bağı kurmazlar.

36 Halil Edhem, "Gekbüze'de 787 Tarihli Bir Osmanlı Kitabesi", *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*, (1 Teşrinievvel 1332), Cilt: 7 sayı 40, s. 227-235.

giriş sürecine baktığımızda yöre ve yöre halkıyla ilk karşılaşmanın Sultan Murad Hüdavendigâr döneminin sonlarına doğru gerçekleştiği görülmektedir. “Malkoç” isminin de Osmanlı Tarihi’nde ilk kez kaydedildiği 1385 tarihi dikkate alındığında, Hammer’in Bosnalı Malkovich Ailesi olarak zikrettiği aile ile bu makalenin konusu olan Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları birbirlerine yakın tarihte Osmanlı hizmetinde olabileceği görülür. Burada dikkate alınacak bir diğer husus Mehmed bin Malkoç’un ne kadar zaman önce, yani vefatından ne kadar önce, Osmanlı hizmetine girmiş olabileceği meselesidir. Adına türbe yapılmış olması, Mehmed bin Malkoç’u önemli bir tarihi şahsiyet olarak karşımıza çıkarmaktadır. Buna göre; 1385’ten daha önce ya da Osmanlı’nın, Bosna topraklarına ilk defa girmeye başlamasından daha önce, Mehmed bin Malkoç ve de babası Malkoç Bey’in Osmanlı hizmetinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu meselede dikkate alınması gereken diğer bir konu da yer/mekân kavramıdır. Buna göre; Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları’nın Osmanlı Tarihi’ndeki varlığını ifade eden ilk kayıt Gebze’de tespit edilmiştir. Bu da Bosnalı Malkovich Ailesi ile Malkoçoğulları arasındaki coğrafi ilişkiyi inşa etmeyi zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda Hammer’in Bosnalı Malkovich Ailesi ve Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları’nın aynı aile olduğu iddiası tarihi mekân ve zaman açısından örtüşmemektedir. Bu çalışmanın konusu olan Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları ile Hammer’in zikrettiği Bosnalı Malkovich Ailesi birbirlerinden farklı iki aile olduğu anlaşılmaktadır.

Yeni Belgeler Işığında Malkoçoğlu Ailesinin Kökeni ile İlgili Yeni Bir Değerlendirme

Malkoçoğlu Ailesi’nin kökenine dair mevcut literatürde yer alan iddialar ve tartışmalardan bir önceki kısımda bahsedilmişti. Malkoçoğullarının kökeni ile ilgili yapılan araştırma ve inceleme sırasında “Kutluca” ismi dikkati çekmiştir. “Kutluca” ismi bağlamında elde edilen belgeler Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının kökeni ya da atasının kim olduğu ile ilgili yeni bir değerlendirme yapmaya imkân tanımaktadır.³⁷ Bu çalışma sırasında, “Kutluca” adına ilk kez Malkoçoğlu Murad Bey Vakfı’yla ilgili belgelerde rastlanmıştır. Adı geçen vakıf Hasköy Nahiyesi’ndedir ve Eskice-Köy ile Kutluca köyleri Murad Bey evladına vakfedilmiştir. Fakat MAD. 342 nolu ve 1482 tarihli mufassal defterde; Eskice Köy, Yakup veled-i Elvan’a ve Kutlu Köy, ki bir önceki defterde geçen Kutluca köy ile aynı köy olduğu düşünülmektedir, Yusuf veled-i Evrenos’a tımar olarak verilmiştir. MAD.d. 35 nolu deftere göre ise; bu köyler Çirmen Sancağı’na tabi Hasköy Nahiyesi’nin idarî yapısı içerisinde yer almaktadır. “Kutluca” ismi üzerinde düşünmeye teşvik eden bir diğer malzeme, Umur Bey bin Saruca Paşa Vakfı’nın vakfiye sureti oldu. Bu belgede şahitler içerisinde geçen “Malkoç bin Kutluca” adı makalemiz açısından önemsenmiştir. I. Murad ve Yıldırım Bayezid dönemlerinde vezirlerinden

37 BOA, MAD.d. 35 v. 165a, 165b; Umur Bey bin Saruca Paşa Vakfiye Sureti, Kuyud-ı Kadime Arşivi, TADB.TTD. 49, v.170a-172b, TT.d. 425 , v. 232b, 252b(sonradan numaralandırılmış).; *Neşri Tarihi*, (1995), 229, 243.

giz

Akademik
Bakış

119

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

olan Saruca Paşa, Çirmen sancak beyi olarak da görev yapmıştı. Saruca Paşa oğlu Umur Bey ve de torunu adına Çirmen ve Tekürdağı gibi bazı bölgelerde vakıf kayıtları tespit edilebilmektedir. Umur Bey'in, Mehmed Çelebi zamanında yaşadığı bilinmekle birlikte II. Murad döneminde ne kadar yaşadığına dair ve Çirmen'in sancak beyi olmasının dışında hangi görevleri yürüttüğü hakkında bilgiler eksiktir. Fakat Fatih dönemine ait kaynakta kendisinden merhum olarak bahsedilmesi 1466 tarihinden önce öldüğünü tespit etme imkânı vermektedir.³⁸ Yukarıda bahsedildiği gibi "Kutluca" isminin üzerinde düşünmeğe teşvik eden belgelerden biri Saruca Paşa oğlu Umur Bey Vakfı'na ait belgedir. Umur Bey Vakfı'na (H. 28 Muharrem 818/ M. 9.4.1415 tarihli) ait vakfiye sureti ve zeyillerinde şahitlerin adı yer almaktadır. Söz konusu belgede adı geçen şahitlerin isimleri şöyledir; Abbas bin Ahmed, Mihal bin Aziz, Hacı Burak bin Evrenos,,Musa bin Yahşi, Ali bin Cüneyd Tekürdağı, Malkoç bin Kutluca, Hasköy kadısı Hasan bin Sündül, Tekürdağı kadısı Halil, Yenice-i Zağra hakimi İsmail bin Hasbeğ, Harmanlı kadısı Mehmed bin Mehmed, Akçe-kızanlık hakimi Ali bin Hasan ve Edirne kadısı Abdülkerim bin Abdülcebbar.³⁹ Belgede şahitler arasında yer alan, Malkoç bin Kutluca adı, bu çalışmada Malkoçoğulları'nın atasının kimliğinin belirlenebilmesi açısından önem arz etmektedir. Adı geçen vakfiyede zikredilen Malkoç bin Kutluca'nın, ilk kez I. Kosova Savaşı'nda kaydedilen Malkoç Bey ile aynı kişi olması kuvvetle muhtemeldir. Buna binaen ailenin ilk atasının Kutluca Bey olduğu düşünülmektedir. Fakat Kutluca Bey ve Malkoçoğulları arasındaki soy bağı inşaa etmek için başka belgelere de muhtaç olunduğu açıktır. Bu bağlamda Malkoçoğlu Murad Bey Vakfı ile ilgili ilk belgede adı geçen "Kutluca Köyü" ismi dikkat çekicidir.⁴⁰ Osmanlı tarihi söz konusu olduğunda fet-hedilen topraklarda fatihlerin ya da kurucularının adı ile yerleşim birimlerinin teşkilatlandırılması bağlamı dikkate alındığında Murad Bey Vakfı'nın tasarrufunda olan Kutluca Köyü'nün kurucusunun Umur Bey Vakfiyesi'nde Malkoç Bey'in babası olarak kaydedilen Kutluca Bey olduğu söylenebilir. Ayrıca Malkoçoğlu Murad Bey Vakfı'nda adı geçen Kutluca Köyü ve bu köyün de Umur Bey Vakfı ile aynı bölgede hatta aynı idarî yapı içerisinde yer alması bu olasılığın güçlendirmektir.

Kutluca Bey'in varlığına dair başka bir bilgiye Neşri'de rastlanmaktadır. Neşri, 1385-1386 yılları arasında Selanik'in kuşatılması, Niş ve Sofya'nın Osmanlı hakimiyetine girdiğini anlattığı mücadelede Kutluca Bey ismini kaydetmektedir. Neşri; Ali Paşa'nın ordusunda bulunan isimleri şu şekilde kaydetmiştir; Timurtaş Paşa'nın oğlu Yahşi Bey, Saruca Paşa, Kara Mukbil,

38 BAO, MAD 35, v. 165a, 165b. MAD.d. 342, s. 102. Aynı defterde; bir önceki tahrirde Mustafa Bey oğullarının tasarrufunda olan Kızıklı Köyü'nün de Yusuf veled-i Evrenos'a tumar olarak verilmesi dikkat çekicidir. BOA, MAD.d. 35, v. 165a.

39 Bu vakfın sureti ve zeyilleri 632 nolu evkaf defteri 510-515 nolu sayfalarda kayıtlıdır. Gökbilgin; Paşa Livası ile ilgili çalışmasında vakfiye suretleri ile ilgili ek kısmında vakfiyenin sureti de verilmiştir. Bknz. Gökbilgin, 1952, s. 235-245.

40 BOA, MAD.d. 35, v. 165a.

Pazarlı Doğan, İnce Balaban, Müstecap Bey, Papazoğlu Bey, Şahin Bey, Kutluca Bey, Paşa Yiğit Bey ve Lala Şahin Paşa. Ayrıca uçbeyi olan Yancı Bey ve Kutlu Boğa Bey'in orduya iştiraki noktasında emir çıkarıldığını, bu şekliyle 30 bin askerden oluşan bir ordu tertip edildiği ve Bulgar Kralı Şişman'ın ve de Aleksandroğlu'nun üzerine yüründüğünü kaydetmektedir.⁴¹ Neşri, Kutluca Bey'i bir uç beyi olarak kaydedilmese bile böyle olduğunu söyleyebiliriz. Burada adı geçen ve uç beyi olduğunu bildiğimiz Paşa Yiğit dahi "uç beyi" olarak nitelendirilmemiştir. Fakat adı geçenlerin emrindeki birliklerle orduya katılması ve bu eserde adlarının anılması sıradan bir akıncı olmadıklarını da ifade etmektedir. Burada Saruca Paşa ve Kutluca Bey'in aynı olay içerisinde yer aldığı görülmektedir. Saruca Paşa'nın oğlu Umur Bey ile Kutluca Bey'in oğlu Malkoç Bey'in de bu olaydan 30 yıl sonra aynı belgede kaydedilmesi iki aile arasındaki ilişkinin yıllarca sürdüğünü göstermektedir. Yukarıda bahsedildiği üzere Malkoçoğlu Ailesi'nin tespit edilebilen ilk üyesi Mehmed bin Malkoç'tur ve adı ilk olarak kendisine ait türbenin kitabesinde yer almaktadır. 1385 tarihli bu kitabe dolaylı da olsa, bize Malkoç Bey'in varlığını göstermektedir ki türbede yatan Mehmed'in baba adı Malkoç'tur. Malkoç isminin geçtiği ilk olay ise Kosova Savaşı'dır; "*Bin okçu sağ kola turdu, ki reisleri Malkoç'dı*".⁴² Kosova Savaşı'nın gerçekleştiği 1389 yılı ile Mehmed bin Malkoç'a ait türbenin kitabesinde geçen 1385 tarihinin çok yakın bir zaman dilimi çerçevesinde örtüşmesi, Malkoç adının aynı tarihi şahsiyete ait olabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda oğluna ait bir türbe yaptıran ve Kosova Savaşı'nda okçu reisi olarak yer alan Malkoç Bey'in kaydedilen görevi yerine getirebilecek yaşta ve tecrübede olduğu açıktır. Daha önce kendisinin adının ön plana çıkmaması babası ile birlikte hareket etmesi ve babasının adı ile anılan bir hareketin içerisinde olması ile açıklanabileceği gibi, başka bir beyin hizmetinde yer aldığını da varsaymak mümkündür.

Niş Kalesi'nin alınmasında adı geçen Saruca Paşa Kosova Savaşı'nda yer almaktadır. Kutluca Bey'in ismi ise bu savaşta geçmemektedir dolayısı ile Kosova Savaşı'ndan önce öldüğü ya da yaşından dolayı bu büyük ve zor savaşta yer almadığı düşünülebilir. "Malkoç bin Kutluca" kaydından hareketle baba adı Kutluca olan Malkoç'un, Kosova Savaşı'nda adı geçen okçu reisi Malkoç ile aynı kişi olup olmadığı sorusunun cevaplanmasına ihtiyaç vardır. Aynı kişi oldukları bağlamından hareketle Malkoç Bey'in yaşlanan ya da ölen babasının yerine Kosova Savaşı'nda görev aldığı ve adının geçtiğini söylemek mümkündür. Kutluca ismi ile Malkoç isminin örtüşen bir zaman diliminde yer alması Malkoç Bey'in babasının Kutluca Bey olma ihtimalini mümkün kılmaktadır.

Tarihi olayların gerçekliğinde zaman dışında mekân kavramının da önemi göz önünde tutulursa Kutluca Bey ve Malkoç Bey arasında coğra-

41 F. Reşit Unat, M. Altay Köymen, *Mehmed Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ, Neşri Tarihi*, I. Cilt, (3.baskı), TTK Yayını, Ankara 1995, s. 243.

42 Mevlana Mehmed Neşri, *CİHANNÜMÂ (Osmanlı Tarihi 1288-1485)*, (Haz. N. Öztürk), Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2008, s. 135.

görsel

Akademik
Bakış

121

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

fi olarak da bir ilişki kurmak gerekmektedir. Malkoçoğlu Murad Bey Vakfı'nın tasarrufunda olan Kutluca Köyü'nün Çirmen Sancağı'na bağlı Hasköy Nahiyesi'nde bulunması bu bağlamda önemli bir veridir. Kutluca Bey'in ve Malkoç bin Kutluca'nın adlarının aynı olaylar çerçevesinde birlikte kaydedildiği, Saruca Paşa ve oğlu Umur Bey bin Saruca Paşa'nın Çirmen Sancak Beyliği yaptıkları ve bölgedeki vakıf kurucularından olmaları dikkate alındığında, bu isimlerin aynı dönemde ve coğrafya da yaşadıkları görülmektedir. Fakat Malkoç isminin ilk kez tespit edilebildiği yer, Çirmen Sancağı'ndan farklı bir coğrafyadır. Daha öncede bahsedildiği üzere Malkoç ismi ilk kez 1385 tarihli bir türbenin kitabesinde tespit edilebilmektedir. Bu türbe Gekbüze (Gebze)'dedir. İlk Malkoç isminin geçtiği coğrafyada Kutluca isminin kaynaklarda olup olmadığı bu konudaki bir diğer bağıntı noktasını oluşturmaktadır. Bu sebeple adı geçen bölgede ya da yakın bir coğrafyada Kutluca isminin varlığı sorgulanmıştır. Kocaeli Sancağı'na bağlı Ada maa Karasu Nahiyesi olarak kaydedilen idarî birimde Kutluca isminin kullanıldığı iki köy dikkat çekicidir. Bunlardan biri Kutluca-i Kebir nam-ı diğer Çaybaşı Köyü⁴³, bir diğeri Kutluca-i Sagir Köyü'dür.⁴⁴ Gebze ile olan coğrafi yakınlığı dikkate alındığında Kutluca ve Malkoç isminin Rumeli'den önce Anadolu'da aynı coğrafyada hatta aynı idarî birimde adı geçmesi önemlidir. Yukarıda da bahsedildiği üzere Kutluca ve Malkoç isminin aynı zaman dilimi ve aynı idarî birim içerisinde yer alması ve de isimlerinin aynı coğrafyada tespit edilebilmesi, Malkoçoğlu Ailesi'nin kökenine dair yeni bir değerlendirmeyi ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda Kosova Savaşı'nda tespit edilen ve ilk Malkoç Bey olarak değerlendirdiğimiz kişinin babasının Kutluca Bey olduğu düşünülmektedir.

Malkoçoğlu Olduğu İddia Edilen Kişiler ve Aileler

Malkoçoğulları'nın kökeni ile ilgili iddiaların dışında, literatürde karşımıza çıkan en dikkat çekici noktalardan biri de Malkoçoğlu Ailesi'nden olduğu iddia edilen kişiler ve ailelerdir. Bunlar Mısır valisi Yavuz Ali Paşa, Bosnalı Malkoviç Ailesi ve Yahyapaşazâdeler'dir. Bu kısımda adı geçen kişiler ve ailelerin çalışmamızın konusu olan Malkoçoğlu Ailesi ile aynı soydan olup olmadıkları değerlendirilecektir.

Mısır Valisi Yavuz Ali Paşa olarak ünlenen Ali Ağa, Bosna Yeniçeri Ağası Salih Ağa'nın kardeşinin oğlu olarak ifade edilmektedir.⁴⁵ Kendisinin kökeni ile ilgili bir diğer söylem de aslen Bosnalı olduğu ve Malkoviç ya da Malkoçeviç Ailesi'nden olduğudur.⁴⁶ Galata Sarayı'nda eğitim alan Ali Ağa, III.

43 Kuyud-ı Kadime Arşivi, TADB. TTD. 49, v. 170a-172b. Adı geçen köy Kanuni dönemine ait 425 numaralı tapu tahrir defterinde v. 232 de yine Ada Nahiyesi'ne kayıtlıdır.

44 TGK.KK.TTd.120/TADB. TTD. 49, v. 172b-173b Adı geçen köy Kanuni dönemine ait 425 numaralı tapu tahrir defterinde s. 252 de Genevize (Gebze) nahiyesine kayıtlıdır.

45 Tayyar-zâde Atâ, *Osmanlı Saray Tarih-i Enderûn. II*, (Haz. M. Arslan), İstanbul 2010, s. 58.

46 *Mufassal Osmanlı Tarihi III*, İstanbul 1959, s. 1779. Bu iddiada çalışmamızda yer alan Bosnalı Malkoviç Ailesi'nin kastedilip kastedilmediğini söylemek zordur.

Mehmed'in şehzâde iken sancak beyi olarak Manisa'ya gönderilmesi ile Manisa'ya gitti. Okçuluktaki başarısı ile ön plana çıkan Ali Ağa, III. Mehmed'in tahta çıkması ile padişahın silahdârı oldu.⁴⁷ Mısır'da ortaya çıkan sorunların çözümü için padişah tarafından vezaret rütbesi verilerek Mısır Beylerbeyi olarak görevlendirildi.⁴⁸ Mısır'da başarılı bir çalışma gerçekleştirilen Yavuz Ali Paşa, Yemişçi Hasan Paşa'nın sadrazamlıktan azledilmesi ile birlikte III. Mehmed tarafından sadrazamlık makamına getirildi.⁴⁹ Kendisi Mısır'dan İstanbul'a ulaştığında III. Mehmed vefat etmiş yerine oğlu I. Ahmed padişah olmuştur. Sultan Ahmed babasının Mısır Valisi Yavuz Ali Paşa'yı sadrazam olarak atamasına riayet ederek Ali Paşa'nın sadrazam olmasını onaylamıştır.⁵⁰ 1604 yılında Avusturya cephesine serdar tayin edildi ve bu görevlendirilmeden kısa bir süre sonra da vefat etti.⁵¹ Yavuz Ali Paşa'nın bu çalışmanın konusu olan Malkoçoğlu Ailesi ile soy bağına kuran iddiaya Hammer'de rastlanmaktadır. Joseph von Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi adlı eserinde Yavuz Ali Paşa'dan bahsederken Malkoçoğulları'nın kökenine dair bir iddia ortaya atmaktadır. Ayrıca Yavuz Ali Paşa'nın Malkoçoğlu olduğunu da ifade etmektedir.⁵² Buna karşın dönemin vakanüvisti Naîma, Yavuz Ali Paşa'dan bahsederken silahdârlıktan çıkma olduğunu ve "malkoç" lakabı ile anıldığını kaydetmektedir.⁵³ Sicil-î Osmanî'de ise; Üveys Paşalı Ali Çavuş olarak bilindiği, maliyeden yetişip taşralarda defterdarlık yaptığı daha sonra baş defterdar, Segedin Paşası ve vezir olduğundan bahsedilmektedir. Dolayısı ile Ali Paşa'nın saraydan yetişme olduğunu Sicil-î Osmanî de kaydetmektedir.⁵⁴ Kelâmî-i Rûmî'nin, Vekayi-i Ali Paşa adlı eserinde; Yavuz Ali Paşa'nın 1601-1603 yıllarında Mısır Valisi olduğu dönemi anlatmaktadır. Bu eserde; Yavuz Ali Paşa'nın içinde yer aldığı olaylar anlatılırken "Malkoçoğlu" olduğuna dair bir vurgu yapılmaması dikkat çekicidir.⁵⁵ Kaynakların verdiği bilgiler değerlendirildiğinde Yavuz Ali Paşa'nın "Malkoçoğlu" soyundan olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Hammer'in Malkoçoğulları'nın Bosnalı Malkoviç Ailesine mensup oldukları iddiasından yukarıda bahsedilmişti. Yapılan araştırmada bu iddianın bir yanlışından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu yanlışın sebebi Hammer'in, Kara Osman soyundan gelen Bosnalı Malkoç Ailesi ile bu ça-

çalışma

Akademik
Bakış

123

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

47 Feridun Emecen, "Mehmed III", TDV, Cilt: 28, Ankara 2003, s. 408.

48 Cengiz Orhonlu, *Osmanlı Tarihi'ne Ait Belgeler Telhisler (1597-1607)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1970, s. 9-10.

49 Mehmed b. Mehmed er-Rûmî, (2000). *Nuhbetü't-tevârih ve'l-ahbar*. (Haz. Abdurrahman Sağırılı). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 607.

50 *Peçevî Tarihi I*, 1992, s. 258.

51 *Nuhbetü't-tevârih ve'l-ahbar*, 2000, s. 617.

52 Hammer, 2005, 8, s. 30.

53 *Naîma Tarihi*, 2007, s. 208.

54 Mehmed Süreyya, *Sicil-i Osmanî I*, (Haz. N. Akbayar, S. A. Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 30, İstanbul Nisan 1996, s. 292

55 Kelâmî-i Rûmî, *Vekayi-i Ali Paşa (Yavuz Ali Paşa'nın Mısır Valiliği, 1601-1603)*, (Haz. S. Demirsoy), Çamlıca Yayınları, İstanbul 2012.

*lışmanın konusu olan Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'nı karıştırmasıdır. Her iki ailenin uçlarda gazâ faaliyetlerinde aktif olarak rol alması, "Malkoç" ismini kullanmaları ve bu isimle anılmaları karışıklığın sebebi olarak düşünülebilir. Bu yanlışlı araştırmalara da etki etmiştir. Nitekim Bosnalı Malkoviç Ailesi'nden bahseden Babinger ve Başar gibi araştırmacılar Hammer'i kaynak göstermektedirler. Ayrıca Zlatar; Bosnalı Malkoviç Ailesi ile ilgili farklı bir değerlendirmede bulunmaktadır.⁵⁶ Malkoviç Ailesi'nin zeamet sahibi oldukları Dugama yöresine atfen "Dugaliçler" olarak anıldıklarını ifade etmektedir. Bosna Beylerbeyi Dugaliç Ahmet Paşa'nın da bunların içinde en ünlü devlet adamı olarak gösterildiğini öne sürmektedir.⁵⁷ Zlatar'ın bu iddiası başka bir kaynakta tespit edilemediği gibi bu konuda değerlendirme yapmaya imkân tanıyan bir belgeye de ulaşılammıştır. *Konu bağlamında incelenen kaynaklarda ve literatürde*; Kilis veya Bosna Sancak Beyi Malkoç Bey, Malkoç Bey Oğlu Cafer, Malkoç Bey Oğlu İbrahim, Sava Nehri Kaptanı Malkoç Bey Oğlu Ali, Malkoç Bey Oğlu Ömer ve Malkoç Bey Oğlu Hüseyin isimleri dikkat çekicidir. *Adı geçen kişilerin, Bosnalı Malkoviç Ailesi ya da Rumeli uç ailesi Malkoçoğulları'na mensup olup olmadığı konusunda soy bağının tespit edilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.* İncelenen belgelerde kendisine "Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey" olarak hitap edilen⁵⁸ kişinin bu çalışmanın konusu olan Malkoçoğlu Ailesi ve Bosnalı Malkoviç Ailesi ile çağdaş olması, isminin Malkoç olması, sancak beyi olarak Bosna merkezli fetihlerinde aktif rol alması, Kilis Sancak Bey'i Malkoç Bey'in kimliği ile ilgili yanlış ya da kabullerin nedeni olarak görülmektedir.⁵⁹ Malkoç Bey'in H. 961-964/M. 1553-1556 yılları arasında Kilis Sancak Beyliği yaptığı anlaşılmaktadır.⁶⁰ Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey'in soy bağı ile ilgili yapılan araştırmada 1550 tarihli Kilis Sancak Defteri önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Bu kayıtlarda Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey'in babasının Kara Osman olarak kaydedildiği anlaşılmaktadır.⁶¹ Ayrıca Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey ile Bosna Sancak Beyi Malkoç Bey'in aynı kişi olup olmadığının tespit edilmesi bu çalışmanın içeriği açısından önem taşımaktadır. Belgelerde Kilis Sancak Beyi olarak adı*

çalış

Akademik
Bakış
124
Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

56 Hammer, 2005, 3, s. 156. Babinger, 1940, s. 121. Başar, 2003, s. 537.

57 Zlatar, 1978, s. 111.

58 BOA, A.DVNS.MHM.d.002, hüküm/sayfa. No: 15/2, 304/34, 474/52, 1179/117, 1326/132, 1327/132, 2020/225, 2034/227, 2035/227.

59 *Peçevi Tarihi I*, (1992), 259-260. *Evlüya Çelebi Seyahatnamesi 5. Kitap*, (2001), 235. Ayrıca bkz. *Evlüya Çelebi Seyahatnamesi 5. Kitap* (2010), 226. *Evlüya Çelebi Seyahatnamesi 1. Kitap*, (2006), 93.

60 BAO, A.DVNS.MHM.d.003, hüküm/sayfa no: 249/99. H. 979/M. 1571'de de Kilis Sancak Beyi olarak Ferhad Bey'in ismi geçiyor. Malkoç Bey'in Kilis Sancak Beyi olmadan önce Hersek Sancak Beyliği yaptığı anlaşılmaktadır. Nitekim Bosna yakınlarındaki Veli-kale Kalesi'nin fethi ile ilgili olarak Bosna Sancak Beyi olarak Ulama Paşa'nın adı geçen Hersek Sancak Beyi olarak da Malkoç Bey adı geçmektedir (H. 951/M. 1544). *Peçevi Tarihi I*, (1992), 190. Ayrıca Sicil-i Osmanî'de tumar erbabı olan bir Malkoç Bey'in, alay beyi rütbesinde iken Bosna Sancak Beyliğine yükseldiğini (H. 960/M. 1555-1553) daha sonra da Kilis Sancak Beyi olduğunu (H. 964/M. 1556) ve bundan sonra vefat ettiğini yazmaktadır. Bknz. *Sicil-i Osmanî I*, 94.

61 BOA, TT.d. 284, v. 49b, v. 171b, 172a, 238a, , v. 369b.

geçen Malkoç Bey'in, H. 961-964/M. 1553-1556'dan sonra hangi görevi yerine getirdiği ile ilgili bir bilgi tespit edilememiştir.⁶² Aynı şekilde Bosna Sancak Beyi olarak zikredilen Malkoç Bey'in H. 966/M. 1558'den önce bir görev üstlenip üstlenmediği hakkında bir malumatımız yoktur. Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey'den bahseden araştırmalarda Onun Bosna Sancak Beyliği yapıp yapmadığı ile ilgili bir bilgi ya da değerlendirmeye de yer verilmemiştir. Bu meselenin çözümünde Malkoç Bey'in oğulları olarak adı geçen kişiler ile ilgili belgeler üzerinde yapılacak bir analizin yararlı olabileceği düşüncesi ile adı geçen kişiler ile ilgili değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir. Babinger ve Zlatar, Kilis Sancak Beyi Malkoç Bey'den bahsederken Malkoç Bey'in çocuklarının ismini zikretmektedir. Zlatar; Cafer Bey, İbrahim Bey, Ömer Bey ve Sava Nehri Kaptan Paşası Ali Bey, Hüseyin Bey, Osman Bey, Hasan Bey ve Hani Hatun adlı kızından bahsetmektedir.⁶³ Babinger ise Ömer, İbrahim, Ali ve Osman'dan bahsetmektedir.⁶⁴ Arşiv belgelerinde bu kişilerin Bosna Sancak Beyi Malkoç Bey'in çocukları olarak kaydedilmesi dikkat çekicidir. Bu bağlamda konu ile ilgili yapılan arşiv çalışmasında adı geçen Cafer Bey'in, Sava Nehri Kaptanı Malkoç Bey Oğlu Ali Bey'in, Malkoç Bey Oğlu Hüseyin'in ve Malkoç Bey oğlu İbrahim'in⁶⁵ Bosna Sancak Beyi Malkoç Bey'in oğlu oldukları açıkça tespit edilebilmektedir. 1550 tarihli Kilis Sancak Defteri'nde ise Malkoç Bey Oğlu Ömer⁶⁶ ve Malkoç Bey Oğlu İbrahim'e ait tımar kaydından babasının Kara Osman Bey Oğlu Kilis Sancak Bey'i Malkoç Bey olduğu anlaşılmaktadır.⁶⁷ Buna göre belgelerde Kilis sancak beyi Malkoç ve Bosna Sancak Bey'i Malkoç Bey olarak hitap edilen beylerin aynı kişi olduğu anlaşılmaktadır. Adı geçen kişiler Kara Osman soyundan gelen Bosnalı Malkoçoğlu Ailesi'nden oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın konusu olan Malkoçoğullu Ailesi ile soy bağı olmadığı anlaşılan bu kişiler çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Sonuç olarak, literatürde Rumeli uç ailesi Malkoçoğullarının kökeni ile ilgili bilgilerin birbirini tekrar eden çalışmaların ürünü olduğu anlaşılmaktadır. Kaynakların teyidinde muhtaç olduğu açık olan bu çalışmalar, makalemizde eleştirel bir yaklaşım ile değerlendirilmiştir. Dolayısı ile arşiv

görsel

- 62 Kara Malkoç Bey'in sancak beyliğinden sonra Bosna Sancak Beyliği yapanlar şöyledir; Bosna Sancak Beyi Ali Bey/İ.E.DH.1-49./H.08.03.954. /Bosna Sancak Bey'i Mihaloğlu, H.21. 02 0974, TS.MA.e.751-29./Bosna Beyi Mehmed Paşa H.11.12.961. ADVNS. MHM.d.002. hüküm/sayfa no: 153/17. A.DVNS.MHM.d.0012/1, hüküm/sayfa no: 404/191. Ayrıca bkzn. Hafızović, F. (2016). *Kliski Sandzak od Osnivanja do Pocetka Kandijskog Rata (1537-1645)*. Godine) Orijentalni Institut u Sarajevu, Sarajevo. A.DVNS. MHM.d.004, hüküm/sayfa no: 273/29, 615/60, 698/69, 1040/103, 1045/104, 1405/137, 1757/170, 1988/191, 2075/199, 2139/204, 2203/209.
- 63 Zlatar, (1978), 109-111.
- 64 Babinger, (1940), 131.
- 65 A.DVNS.MHM.d.004, hüküm/sayfa no: 1312/129, 1069/124, 1398/137. A.DVNS. MHM.d.0015, hüküm/sayfano: 1224/142, 1239.A.DVNS.MHM.d.0022, hüküm/sayfa no: 87/41.A.DVNS.MHM.d.0015, hüküm/sayfa no: 1239/144.
- 66 AE.SMRD.III 3.18, H. 29. 12. 983, İE.TZ. 1-51. H. 14. 09. 994, A.DVNS.MHM.d.015, hüküm/sayfa no: 1224/142.
- 67 TT.d. 284, s. 340-341.

kaynakları ve de çalışma döneminin diğer kaynakları temel alınarak yeni bir çalışma yürütülmüştür. Yapılan araştırma ve incelemelerde; “Malkoçoğlu” ismini kullanan veya bu isim ile kaydedilmiş kişiler ve aileler tespit edilmiştir. Yukarıdaki bahsedilen bu kişiler ve ailelerin makalemizin konusu olan Rumeli akıncı ya da uç ailesi Malkoçoğulları ile aynı soydan olmadıkları anlaşılmıştır. Bu karışıklığın nedenleri ifade edilmiş, adı geçen kişiler ve ailelerin kendi soy bağları da ortaya koyulmuştur. Dolayısı ile Rumeli akıncı veya uç ailesi olarak değerlendirdiğimiz, Malkoçoğlu Ailesinin kökeni ile ilgili yeni bir değerlendirme ortaya çıkmıştır.

Kaynaklar

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

Mühimme Defteri (ADVNS.MHM.d.): ADVNS.MHM.d.002, Belge no: 15, 153, 304, 474, 1179, 1326, 1327, 2020, 2034, 2035. ADVNSMHM.d.003, Belge no: 249, 341, 1471, 1513, 1579. ADVNSMHM.d.004, Belge no: 273, 615, 698, 1040, 1045, 1069, 1312, 1398, 1405, 1757, 1988, 2004, 2038, 2075, 2139, 2169, 2203. ADVNSMHM.d.007, Belge no: 162, 165. A.DVNS.MHM.d.0012/1, Belge no: 404. A.DVNS.MHM.d.0015, Belge no: 1224, 1239. ADVNS.MHM.d.0022, Belge no: 87. ADVNSMHD.d. 73, Belge no: 700. ADVNSMHD.d. 94, Belge no: 93. ADVNSMHM.d. 114 , Belge no: 589.

Tahrir Defteri (TT.d.): 284, 425.

Maliyeden Müdevver Defter (MAD.d.): 35, 342

Müteferrik Belgeler: İE.EV. 16 1942. AE.SIBR. 3/304. AE.SMRD.III 3.18. İE.TZ. 1-51. İE.DH.1-49./H.08.03.954. TS.MA.e.751-29.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

VGMA, 629/332, s.415-423; Yahya Paşa bin Abdülhay Vakfiyesi. VGMA, Defter No:Y-648-3, Yahya Paşa bin Abdülhay Vakfiyesi.VGMA.VKF.KS 034_0138_00208, Sultan Bayezid Sani İbni Sultan Mehmed, 1380 nolu Vakıf Defteri.

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi

TGK.KK.TTd.120/TADB. TTD. 49, Umur Bey bin Saruca Paşa Vakfiye Sureti.

Atatürk Kitaplığı Arşivi

Muaalim Cevdet Yazmaları Ceyb-i Hümayûn ve Masraf Defteri: MC_Yz_00071

Araştırma Ve İnceleme Eserler

ÂŞIKPAŞAOĞLU TARİHİ, (Haz. A. N. Atsız). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 604 1000 Temel Eser Dizisi: 110.

BABİNGER, Franz, “Beitrage zur Geschichte des Geschlechtes der Malgoc-oghlu’s”, *Annali, XVIII. Nuova Serie Vol.I, Scritti in onore di Luigi Bonelli*, Roma 1940.

BALKANLI, Ali K. Şarkî Rumeli Ve Buradaki Türkler. Elhan Kitapevi, Nisan 1986 Ankara:

BAŞAR, Fahameddin, “ Malkoçoğulları”, TDVA, Cilt: 27, İstanbul 2003, s. 537-538.

BAŞAR, Fahameddin, “Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Hizmeti Görülen Akıncı Aileleri: IV-Malkoçoğulları”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, 6, (66), İstanbul 1992, s. 47-50.

ÇAĞBAYIR, Yaşar, *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesi'nin Söz Varlığı*, Ötüken Türkçe Sözlük, (j-müt) 3, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007.

EDHEM, Halil, “Gekbüze’de 787 Tarihli Bir Osmanlı Kitabesi”, *Tarih-I Osmani Encümeni Mecmuası*, (1 Teşrinievvel 1332), Cilt: 7 sayı 40, s. 227-235.

EMECEN, Feridun, “*Mehmed III*”, TDV, Cilt: 28, Ankara 2003, 407-413.

Evlîya Çelebi Seyahatnamesi 1. Kitap (Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 304 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini). (Haz. R. Dankoff, S. A. Kahraman, Y. Dağlı), YKY, İstanbul 2006

EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ, 8. Kitap (Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini), (Haz. S. A. Kahraman, Y. Dağlı, R. Dankoff), Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2003.

EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ, Günümüz Türkçesiyle Evlîya Çelebi Seyahatnamesi: Akkırman-Belgrad-Gelibolu-Manastr-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp. (Haz. S. A. Kahraman), Yapı Kredi Yayınları, 5. Kitap, İstanbul 2010.

GÖKBİLGİN, M. Tayyip, *XV-XVI. Asırlarda EDİRNE VE PAŞA LİVASI Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlarından No. 508, Üçler Basımevi, İstanbul 1952.

GÜRAY, Bahriye, *Bulgaristan-Haskova (Hasköy) ve Çevresindeki Osmanlı Yapıları*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

HAFIZOVIÇ, Fadila, *Kliski Sandzak od Osnivanja do Pocetka Kandijskog Rata (1537-1645)*. Godine) Orijentalni Institut u Sarajevu, 2016 Sarajevo.

HOCA SADETTİN EFENDİ, *Tacü't-Tevarih 3 Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid Dönemleri*, (Haz. İ. Parmaksızoğlu), İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları/301 Bilim Dizisi/1, İstanbul 1979.

HOCA SADETTİN EFENDİ, *Tacü't-Tevarih 4*, (Haz. İ. Parmaksızoğlu), (1. Baskı), Kültür Bakanlığı Yayınları/301 Başvuru Kitapları Dizisi/5, Ankara 1979, s. 119.

JOSEPH V. HAMMER, *Büyük Osmanlı Tarihi*, 3, Üç Dal Neşriyat, İstanbul 2005, s. 156.

JOSEPH V. HAMMER, *Büyük Osmanlı Tarihi*, 8, Üç Dal Neşriyat, İstanbul 2005, s. 30.

KAYAPINAR, Levent, "Malkoçoğlu Bali Bey Vakfı ve Bayezid Baba Âsitânesi". *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, sayı: 1, 2009/Yaz, s. 105-115.

KELÂMÎ-İ RÛMÎ, *Vekâyi-i Ali Paşa (Yavuz Ali Paşa'nın Mısır Valiliği, 1601-1603)*, (Haz. S. Demirsoy), Çamlıca Yayınları, İstanbul 2012.

MALKOÇ, Sabri, *Malkoçoğullarının Şeceresi*, Mars Matbaası, Ankara 1967.

MEHMED B. MEHMED ER-RÛMÎ, *Nuhbetü't-tevârih ve'l-ahbar*. (Haz. Abdurrahman Sağırlı). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

MEHMED SÜREYYA, *Sicil-i Osmani I*, (Haz. N. Akbayar, S. A. Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 30, İstanbul Nisan 1996.

MEHMEDOVSKI, Mehmed, "Acte De Donation De Yahya Pacha De 1507", *GLASNIK, Soc.Des MuséemEt De L'inst. De Conserv. De La R.P. Macédoine*, I (16), XI, Nr.5, Skopje 1954, s. 67-77.

MEVLANA MEHMED NEŞRÎ, *CİHANNÜMÂ (Osmanlı Tarihi 1288-1485)*, (Haz. N. Öztürk), Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2008.

MUFASSAL OSMANLI TARİHİ III, İstanbul 1959.

MÜNECCİBAŞI AHMED İBN LÜTFULLAH, *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Tarihi (1299-1481) Camii'd-Düvel, Metin, Notlar ve Çeviri*, (Çev. A. Ağrakça), (2. Baskı), Akdem Yayınları, İstanbul 2014.

NAİMA MUSTAFA EFENDİ, *Tarih-i Na'ima (Ravzatü'l Hüseyin Fi Hulâsati Ahbâri'l-Hâfikayn)*, (Haz. M. İpşirli), TTK Yayınları III. Dizi-Sayı 33, Ankara 2007.

ORHONLU, Cengiz, *Osmanlı Tarihi'ne Ait Belgeler Telhisler (1597-1607)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1970.

ORUÇ BEY, *Osmanlı Tarihi (1288-1502) Uç Beyliğinden Dünya Devletine*, (Sad. N. Öztürk), Çamlıca Yayınları, İstanbul 2009. Derviş Ahmed Âşıkî, (1985/Ağustos),

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü II*, MEB, 3.baskı, İstanbul 1983. ATİK, Kayhan, *LÜTFİ PAŞA ve Tevârih-i Âli Osman*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınla-

gazi

Akademik
Bakış

127

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

rı/2747, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Kültür Eserleri Dizisi/305, Ankara 2001.

PEÇEVİ İBRAHİM EFENDİ, Peçevî İbrahim Efendi, *Peçevî Tarihi I*, (Haz. B. S. Baykal), Kültür Bakanlığı Yayınları /467 Başvuru Kitapları Dizisi/1, Ankara 1992.

RAMBERTİ, Benedetto, *Delle Cose de Turchi Libri Tre*: delli quali si describe nel primo il viaggio da Venetia a Costantinopoli, con gli nomi de luoghi antichi et moderni: nel secondo la porta, cioè lacorte de Soltan Soleymano, signor de Turchi: nel terzo & ultimo imodo del reggere il stato et imperio suo. Vinegia: in casa di maestro Bernardin Milanese, 1541.

RASANEN, Martti, *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs Der Türksprachen*, Helsinki 1969.

SOFTİC, Smail, “Muslimansche strarine u Skopju”, *Skopski Glasnik*, no: 296, Üsküp 1934.; Leyla BOGYEVİÇ, Kumbaracı, Üsküp'te Osmanlı Mimari Eserleri, İstanbul 2008.

TAYYAR-ZÂDE ATA, *Osmanlı Saray Tarih-i Enderûn. II*, (Haz. M. Arslan), İstanbul 2010,

TURGUT, Vedat, “Hamidoğulları ve Tekeoğulları'nın Menşei ve Vakıflarına Dair”, *Yüzcüncü Yılında Millet Kütüphanesi ve Kurucusu Ali Emîri Efendi'ye Armağan, Türklük Bilgisi Araştırmaları*, 46, Harvard University 2016, s. 403-432.

TURGUT, Vedat, “Vakıf Belgelerinde Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi Aileleri: Malkoçoğulları ve Mihallitler”. *Yeni Türkiye Yayınları Rumeli-Balkanlar Özel Sayısı-I*, Yeni Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını, Yıl 21, Ankara 2015, s. 566-589.

UNAT, F. Reşit, KÖYMEN, M. Altay, *Mehmed Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ, Neşri Tarihi*, I. Cilt, (3.baskı), TTK Yayını, Ankara 1995.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi 1, (11. Baskı)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları XIII. DİZİ-sayı 16, Ankara 2015.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi II*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

YURTOĞLU, Gökhan, *XV. Yüzyılda Rumeli'de Heterodoks Bir Türk Süfisi: Otman Baba ve Velâ-yetnâmesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

YURTOĞLU, Gökhan, “Otman Baba'nın Tarikatına Dair”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (80), s. Kış 2016, 138-149.

ZLATAR, Behija, “O Malkocima”, *PRILOZI Za Orijentalnu Filologiju*, Oriental Institut U Sarejevu, XXVI, Sarajevo, 1978, s.105-114.

Gors

Extended Abstract

In this article, the focus is on the claims and debates about the origins of the raider family, the Malkocogulları from the Rumeli region, and their identification and analysis. I have attempted to determine that Malkocogulları have Turkish origins, that they are from the Malko Family who entered Ottoman service, that they are descended from the Hamidoğulları, that they are the same family as the descendants of Yahya Pasa, and that they are a Bosnian family. The sources and research that mention these claims are critically examined. Additionally, this study is conducted based on new sources.

There is an emphasis on the fact that the descent of the Malkocoglu Family is mentioned in Oruc Bey's work called “Tevarih-i Âli Osman.” However, this claim could not be found in any other source besides the one mentioned. Throughout his work, Oruc Bey adopts a narrative that highlights the policy of conquest and glorifies concepts such as gazi and gazâ. Therefore, the claim that the Malkocoglu Family is of Turkish descent should be evaluated within this context.

In addition, in a source allegedly written by Benedetto Ramberti, Malkocogulları, a family

that entered Ottoman service, is recorded as the "Greek Malko Family." However, the author's approach to the origin of other raider families is also within the same framework. Moreover, no other source has been found to support this claim. Therefore, it is a claim that is difficult to confirm.

When discussing the Malkocogulları, Hammer defines them as the "Bosnian Malkovic Family." However, it has been determined that this family is different from the Rumeli raider family Malkocogulları. The confusion may arise from the fact that they share the same name, engage in raiding activities, and serve in the Ottoman Empire.

In the existing literature, there is a claim that Yahya Pasa and his descendants are from the Malkocoglu Family. However, in the research conducted on archive sources, it was found that Yahya Pasa is of "kul" origin and does not have any ancestral connection with the Malkocoglu Family.

During the research, the name "Kutluca" drew attention, and it was concluded that he might be the earliest ancestor of the Rumeli Raider family Malkocogulları, who entered Ottoman service. Therefore, this study presents its own claim regarding the origin of the Rumeli raider family Malkocogulları.

gazi

Akademik
Bakış

129

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023